

כניסת השבת: 17:52

"אל שדי יתן לכם רחמים"

פרשת השבוע: יום הכיפורים

יציאת השבת: 18:58

ערש"ק ט' תשרי תשע"ה (3.10.2014)

הפטרות: "ואמר סלו" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

בני ציון

"יהי רצון מלפניך שיכבשו רחמיך את כעסך, ויגולו רחמיך על מדותיך, ותתנהג עם בניך במדת הרחמים"

על הגילוי הגדול והנפלא שזכה הכהן הגדול ביום הכיפורים, כאשר הוא נכנס לקדש הקודשים, מובא בגמרא: "אמר רבי ישמעאל בן אלישע: פעם אחת נכנסתי להקטיר קטרת לפני ולפנים, וראיתי אכתריאל, יה' ה' צבאות, יושב על כסא רם ונשא, ואמר לי (הקב"ה): ישמעאל בני, ברכני. אמרתי לו: (ריבונו של עולם), יהי רצון מלפניך, שיכבשו רחמיך את כעסך, ויגולו רחמיך על מדותיך, ותתנהג עם בניך במדת הרחמים, ותפנס להם לפני משורת הדין. ונענע לי (הקב"ה) בראשו".

והנה, על גילוי זה של רבי ישמעאל בן אלישע, שהיה כהן גדול, נאמרו כבר כמה וכמה פירושים, וברור הוא שמאמר זה הוא עמוק, נסתר ונשגב מהבנתנו. אולם יכולים אנו ללמוד ממאמר זה, שהכהן הגדול, שנכנס ביום הכיפורים לקדש הקודשים היה זוכה להתגלות אלקות שם (אם היה ראוי). כפי שגם מצינו אצל שמעון הצדיק, ששמש ארבעים שנה בכהונה גדולה, והעיד על עצמו (ירושלמי יומא כז): "כל שנה ושנה שהייתי נכנס לבית קדש הקדשים, היה זקן אחד לבוש לבנים ועטוף לבנים, נכנס עמי לבית קדש הקדשים ויוצא עמי".

וצריכים אנו להבין ענין זה. שכן, מדוע זכה רבי ישמעאל כהן גדול לראות מחזה מדהים כזה של הקב"ה, היושב על כסא הכבוד בית קדש הקודשים, כשנכנס להקטיר קטרת לפני ולפנים? וגם צריך להבין, מהי כונת הקב"ה שבקש, "ישמעאל בני, ברכני".

תחילה, נקדים להביא את דבריו המתוקים של ה"תפארת שלמה", האומר, שלמרות שהכהן הגדול נכנס לקודש הקודשים, למקום הכי מקודש בעולם, לא שוכח הוא להתפלל על הצרכים של ישראל. ועל זה אומרת הגמרא (ברכות ז, עא): "שלא תהא ברכת הדיוט קלה בעיניך". דהינו, מה שהצדיק מתפלל לפני הקב"ה על ברכות ישראל, שהם בבחינת צרכי הדיוט לגבי הקב"ה, חשובים הם מאד בעיני ה' יתברך, שכן הקב"ה רוצה מאוד בטובת בני ישראל, להשפיע להם טובות וחסדים.

והנה, על הכתוב "ונענע לי (הקב"ה) בראשו" פותב רש"י: "כמודה בברכתו ועונה אמן", דהינו, שהקב"ה הודה וענה אמן, על מה שאמר רבי ישמעאל בן אלישע: "יהי רצון מלפניך, שיכבשו רחמיך את כעסך, ויגולו רחמיך על מדותיך, ותתנהג עם בניך במדת הרחמים...".

ויש עוד להוסיף, שהנה שנינו בגמרא (ברכות ו), כי כשם שבתפילין של ישראל כתוב שבחו של הקב"ה – "שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד" – כך בתפילין של הקב"ה כתוב/מוזכר שבחם של ישראל (דברי הימים א' ז', כא) – "ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ".

וכתב על-כך ה"משך חכמה" ("שמות"), שכאשר ההשגחה של הקב"ה היא גלויה בעולם הנה, והוא יתברך חפץ בטובתם של ישראל, מאיר הקב"ה לעולם בתפילין של ראש (שכן, כשם שהתפילין גלויה, כך ההשגחה גלויה). אולם, כאשר השגחתו יתברך היא בהסתר פנים בגלות ישראל, מתגלה הקב"ה רק עם תפילין של יד, שהן כידוע מוסתרות.

לפי זה יש לומר, שכאשר בקש הקב"ה מרבי ישמעאל בן אלישע "ישמעאל בני, ברכני", ורבי ישמעאל ברח את הקב"ה: "יהי רצון מלפניך, שיכבשו רחמיך את כעסך, ויגולו רחמיך על מדותיך, ותתנהג עם בניך במדת הרחמים...". הנה, על ברכה זו נענע הקב"ה בראשו דוקא, הינו בתפילין שעל הראש, שבהם נזכר שבחם של ישראל, כדי להראות שאכן מקובלת ברכתו של רבי ישמעאל וחפץ הוא יתברך בטובתם של בניו, בני ישראל. ויש עוד להוסיף, שכן, שנינו בירושלמי: "וכל אדם לא יהיה באהל מועד בבאו (של הכהן הגדול) לכפר בקדש עד צאתו, אפילו אותן שכתוב בהן (יחזקאל א', י) 'ודמות פניהם פני אדם...'. (כלומר, אפילו המלאכים, שדמות פניהם "פני אדם", אסור היה להם להיות במקדש בשעה שכהן גדול עבד את עבודתו בקדש הקודשים).

והביאור הוא לפי שהכהן הגדול זכה בקדש הקודשים להתגלות אלקית עצומה, שהיא למעלה מהשגת אנוש – לכן לא היו רשאים שאר בני אדם, ואפילו מלאכים, להיות במקדש/אהל מועד. שכן, המקום היה נעלה מאד ממה שהיו מסוגלים לסבול.

ומה נוראים הם דברי הירושלמי, שמספר על דבר פלא (ירושלמי יומא כז): "ארבעים שנה שמש שמעון הצדיק את ישראל בכהונה גדולה, ובשנה האחרונה אמר להן: בשנה הזאת אני מת. אמרו לו: מהיכן אתה יודע? אמר להן: כל שנה ושנה שהייתי נכנס לבית קדש הקדשים, היה זקן אחד לבוש לבנים ועטוף לבנים, נכנס עמי לבית קדש הקדשים ויוצא עמי, ובשנה הזו נכנס ולא יצא עמי".

והתפלאו על-כך חכמי התלמוד, ושאלו את רבי אבהו, והרי כתוב: "וכל אדם לא יהיה באהל מועד" אפילו אותן שכתוב בהן (יחזקאל א, י) 'ודמות פניהם פני אדם...'. (אפילו המלאכים, שדמות פניהם "פני אדם", אסור היה להם להיות במקדש בשעה שכהן גדול עבד את עבודתו בקדש הקודשים). ואיך נכנס זקן זה, שהיה מן הסתם מלאך ה', למקדש, לקדש הקודשים? על-כך השיב להם רבי אבהו: "מה אמר לי דהוה בר נש? אני אומר הקב"ה היה" (=מי אומר שהיה זה מלאך בדמות אדם? אני אומר שהקב"ה נכנס עמו!). (ע"פ "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן)

יום הפורים הוא "תבת נח(=ההצלה) של עם ישראל

(המלה "יום פורים" מופיעה בקפיצות של 50 אותיות למפרע(=מהסוף להתחלה)

"וייחל עוד שבעת ימים אחרים וישלח את היונה ולא יספה שוב אליו עוד:

ויהי באחת ויש מאות שנה בראשון באחד לחודש חרבו המים מעל הארץ ויסר נח את מכה התבה וירא והנה חרבו פני האדמה: ובחודש

השני בשבעה ועשרים יום לחודש יבשה הארץ: וידבר אלהים אל נח לאמר:

צא מן התבה אתה ואשתך ובניך ונשי בניך אתך: כל החיה אשר אתך מכל בשר בעוף ובבהמה

ובכל הרמש הרמש על הארץ הוצא היצא אתך ושרצו בארץ ופרו ורבו על

הארץ: ויצא נח ובניו ואשתו ונשי בניו אתו: כל החיה כל הרמש וכל העוף כל רומש

על הארץ למשפחתיהם יצאו מן התבה: ויבן נח מזבח לה' ויקח מכל הבהמה

הטהרה ומכל העוף הטהור ויעל עלת במזבח:

וירח ה' את ריח הניחח ויאמר ה' אל לבו לא אסף לקלל עוד את האדמה בעבור האדם

כי יצר לב האדם רע מנעריו ולא אסף עוד להפות את כל חי כאשר עשיתי:

עד כל ימי הארץ זרע וקציר וקר וחם וקיץ וחרף ויום ולילה לא ישבתו".

"אפאיהם אשביתה מאנוש זכרם" (האזינו ל"ב, כ"ו)

בין תלמידיו הרבים של הרמב"ן, היה בחור אחד בשם אבנר, שהצטין בכל מה שלמד. אך למגינת לבו של הרמב"ן, יצא אותו בחור לתרבות רעה, ואף המיר את דתו, כדי לזכות במישרה רמה מטעם המלכות הנוכרית.

פעם נזדמן משומד זה ביחידות עם רבו הדגול, שרחש לו בנעוריו כבוד והערצה. שאל אותו הרמב"ן: "אמר לי מה הביאך לסטות מדרך הישר, שבה חונכת מנעוריך?" השיב לו המשומד הסורר: "שמעתי פעם מפי הרב, שבשירת "האזינו" מרומז שמו של כל אדם והקורות הצפויים לו בחיים. אותה שעה אמרתי בלבי, שאין שחר לדברי הרב.

כיון שהתחלתי להרהר אחר הדברים ששמעתי מרבותי, גלשתי במורד יותר ויותר גדול, עד שהגעתי להמרת הדת".

קרא אליו הרמב"ן, ואמר: "אני דבק במה שהוריתי ודרשתי באזני תלמידי. וגם הדברים שהשמעתי על שירת "האזינו" נכונים כאור היום". דבריו הנמרצים של הרמב"ן הרשימו את המשומד, ולאחר רגע של הרהור, אמר לרבו: "היכן מרומז בפרשת "האזינו" השם "אבנר", שניתן לי בשעה שהכניסוני בביתו של אברהם אבינו?"

הרמב"ן עצם את עיניו לרגע קט, ומיד השיב במאור פנים בשירת "האזינו" נאמר: "אפאיהם אשביתה מאנוש זכרם". והנה, תן דעתך, שכל אות שלישית במלים המובאות כאן מצטרפות לשם "אבנר"! המלים נעתקו מפיו של המשומד, לשמע דברי הרמב"ן, ומיד התעוררו בלבו הרהורי חרטה על חטאיו, ומתוך נקיפת הלב, קרא לפתע בקול

בכי: "כלום יש תרופה למה שעוללתי לנפשי עד היום?" השיב על-כך הרמב"ן: "גורלך טמון בדברי הכתוב, שבו מרומז גם שמך...". בלא אמר ודברים, נפרד המשומד מרבו הדגול, שעורר מהפך בלבו. וספרו עליו הבריות, שבאותו

יום, הפליג אבנר מן החוף בספינה קטנה, לבדו, בלא מפרשים ובלא משוטטים, ועקבותיו לא נודעו לאיש מאז והלאה.

גמר חתימה טובה לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגיליון!

כניסת השבת: 17:52

"אל שדי יתן לכם רחמים"

פרשת השבוע: יום הכיפורים

יציאת השבת: 18:58

ערש"ק ט' תשרי תשע"ה (3.10.2014)

הפטרה: "ואמר סלו" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

בני ציון

"והשעיר אשר עלה עליו הגורל לעזאזל, יעמד חי לפני ה'... לשלח אתו לעזאזל המדברה" (טו' י')

בפרשת "אחרי מות", אנו למדים על העבודה הקדושה של הכהן הגדול ביום הכיפורים, להביא שני שעירי עזים – שעיר אחד לה', ושעיר אחד לעזאזל – שעליהם אומרים חז"ל (יומא סב'): "שני שעירי יום הכיפורים – מצותן שיהיו שניהן שוין במראה ובקומה..."

וצריכים אנו להבין את עמק הענין של שני השעירים שמביאים ביום הכיפורים: אחד לה', ואחד לעזאזל. וכן, צריכים אנו גם להבין, מדוע שני השעירים צריכים להיות ממש שוים ודומים בכל דבר – במראה ובקומה. כדי להבין ענין זה, נקדים לבאר את ענין קציצת רגלי הנחש לאחר חטא עץ הדעת, כפי שכתוב (בראשית ג, יד): "ויאמר ה' אלקים אל הנחש: כי עשית זאת, ארור אתה... על גחנך תלך, ועפר תאכל כל ימי חייך", ופרש רש"י: "רגלים היו לו (=לנחש), ונקצצו".

והנה, ידוע ומפורסם הדבר מדברי חז"ל, שהיצר הרע התלבש בדמות הנחש, כדי להפיל את האדם ברשתו, ולפיכך ראוי לנו להבין את עמק פונת רש"י, באומרו: "רגלים היו לו (=לנחש), ונקצצו".

הנה, אמרו חז"ל (סוכה נב'): "כל הגדול מחברו – יצרו גדול הימנו". באור הדבר, ויסוד כל התורה כלה הוא, שהקב"ה מסר את הבחירה בידי האדם, לבחור בטוב או ברע, להיות צדיק או רשע חלילה, וכמו שכתוב (דברים ל, טו'): "ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב, ואת המות ואת הרע". ואם כך, מוכרח שיהיו לאדם יצר טוב ויצר רע שוים בגודלם, שכן רק אז יש לו את הבחירה האמיתית לבחור בין הטוב לבין הרע.

ולפי זה מבואר היטב מאמר חז"ל: "כל הגדול מחברו – יצרו גדול הימנו" – כלומר, כל הגדול מחברו מצד יצרו הטוב, מוכרח שיהיה לו גם יצר רע גדול, כדי שיהיה שוה ליצר הטוב שבו, כי רק אז הבחירה של האדם בין טוב לרע תהיה נכונה ואמיתית. וכל זאת עשה ה' יתברך כדי שהאדם יתגבר על היצר הרע, ויבחר בטוב, ועל-ידי כך יזכה לחיי העולם הבא.

והנה, ידוע שמדרגתו של האדם הראשון, יציר כפיו של הקב"ה, קדם שאכל מעץ הדעת, היתה גבוהה מאד, עד שאמרו חז"ל (מדרש בראשית רבה ח' י'): "בשעה שפרא הקב"ה (את) אדם (ה)ראשון, טעו מלאכי השרת, ובקשו לומר לפניו קדוש". ולכן, ברור שלפי מדרגתו זו של האדם, גם כח היצר הרע, הוא הנחש, היה גדול מאד, כפי שכתוב: "והנחש היה ערום, מפל חית השדה אשר עשה ה' אלקים". וכל זאת, כדי שיהיה איוון כוחות בין הטוב לבין הרע, ותהיה בחירה חופשית, צודקת ואמיתית לאדם. ולכן, אל לנו להתפלא ולומר, איך יתכן שהאדם הראשון, יציר כפיו של הקב"ה, נפל בפרשת הנחש.

ועתה, יתבאר היטב ענין קציצת רגלי הנחש, הוא היצר הרע. שפן, מבואר במדרשי חז"ל ובכתבי האר"ז, שכלאחר חטא האדם הראשון בעץ הדעת, נפל האדם ממדרגתו הגדולה שהיתה לו – "מאיגרא רמה לפירא עמיקתא" (=מהר גבוה לבאר עמוקה), ועמו ירדה ונפלה כל הבריאה כלה, כפי שכתוב: "ארורה האדמה בעבורך... וקוץ ודרדר תצמיח לך".

לכן נמצא, שאם הנחש, הוא היצר הרע, היה נשאר בכוחו הגדול, כפי שהיה לפני חטא אדם הראשון, לא היה אדם הראשון יכול להתגבר עליו. שכן כאמור, נפל האדם ממדרגתו הגדולה, ועל ידי כך הופר האיוון כוחות בין הטוב לבין הרע, והתבטלה הבחירה החופשית של האדם, לבחור בין טוב לרע.

וכדי לתקן ענין זה, "קצץ" הקב"ה, ברוב רחמיו וחסדיו, את "רגלי הנחש", כלומר המעיט את כוחו של היצר, לפי ערך נפילתו של האדם הראשון מקדושתו, כדי שישמר האיוון בין טוב לבין הרע.

ומעתה גם יאיר לנו להבין, במעט קט, מדוע צוה הקב"ה לאהרן הכהן לקחת ביום הכיפורים שני שעירים, שוים במראה ובקומה, כאשר אחד הוא לה' ואחד לעזאזל: כי דוקא ביום הכיפורים, כשישראל עושים תשובה על כל

עונותיהם, רצה הקב"ה להורות לנו דרכי תשובה, שהיצר הטוב והיצר הרע שבאדם הם תמיד שוים זה לזה, ואל יפול לב האדם, כשרואה הוא כמה קשה היא המלחמה שהוא צריך לנהל כנגד כח הרע שבקרבו. אלא, להיפך, שיודע נאמנה, שאם יש בו כח כל-כך גדול מצד היצר הרע, זוהי ההוכחה הגדולה ביותר לכך שיש לו גם כח עצום מצד הטוב והקדושה, וחייב הוא לצאת ולהילחם בעזרת כח זה, כח הקדושה שבו, כנגד היצר הרע. וכנגד שני כוחות אלו, שנמצאים בלבו של האדם - יצר הטוב מימין, ויצר הרע משמאל - צוה הקב"ה לקחת שני שעירי עזים, שוים במראה ובקומה, אחד לה' ואחד לעזאזל, כדי לרמוז לאדם שפח הטוב שבקרבו הוא גדול כמו כח הרע, ואם רק ירצה, יוכל הוא, בעזר ה', להתגבר על יצרו הרע. על-כך אומר קהלת (ו, יד): "ראה גם את זה לעומת זה עשה אלקים" - ראשי תיבות "עזאזל" - שתראה, שפכו שהקב"ה ברא לך יצר וחשק גדולים לרע, כן לעומת זאת, יש לך יצר טוב וחשק גדול לעשות טוב, והכל, אם כך, תלוי בך - האם לבחור בטוב, או חלילה ברע - ולכן (דברים ל, יט) "ובחרת בחיים, למען תחיה אתה וזרעך" (בעולם הזה ובעולם הבא). (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן)

"חטאנו, עוינו, פשענו, אנחנו ואבותינו..."

אחד מעיקרי התשובה הוא הוידי. דהינו, להודות בפני בורא עולם על העונות ולהתחרט עליהם. והנה, בוידוי אנו אומרים: "אנא ה' אלהינו... חטאנו, עוינו, פשענו, אנחנו ואבותינו..."

ולכאורה תמוה הדבר: וכי מי מנה אותנו להיות אפוסטרופוסים (=אחראים) על עונות אבותינו? ומה מועיל לנו שאנו מתנדים על עונות אבותינו?

אלא אומרים חז"ל: בכל אדם כלולים כל התולדות שעתידים להיולד ממנו ומיוצאי חלציו, עד סוף כל הדורות, כמבואר במדרש תנחומא ("פי תשא"): "... (כאשר היה) האדם הראשון מוטל גלם, הראה לו הקב"ה כל צדיק וצדיק שעומד מזרעו... וכמו כן, בכל אדם תלויים וכלולים יוצאי חלציו, לפני שיצאו מן הכח אל הפועל. והדבר דומה לשרש של עץ, הכולל בתוכו את כל הענפים והפירות שעתידים לצמוח ממנו. לפי באור זה, יוצא לנו, שלפעמים האדם, מצד עצמו הוא צדיק, ואינו ראוי לחטוא. אבל, היות וכלולים בו זרעיו וזרע זרעיו, עד סוף כל הדורות, וגש ביניהם כאלו שעתידים לחטוא, לכן הם גורמים לו גם כן שיחטא.

(גם האר"י תקדוש מביא רעיון זה בספריו, שהאדם הראשון חטא רק מצד(=בגלל) הנשמות שהיו כלולות בו). וזהו מה שאנו אומרים בוידוי: לא רק שאנחנו חטאנו, אלא "חטאנו... אנחנו ואבותינו" - כי מה שחטאו אבותינו הקדושים לא היה מצד עצמם, אלא מצידנו, שאנחנו הרעים והחוטאים. ומאחר והיינו אנחנו(=נשמותינו) כלולים באבותינו - גרמנו להם לחטוא. וזהו הוידי שאנו מתנדים: "אבל חטאנו... אנחנו ואבותינו". והפונה היא, שאנחנו גרמנו לאבותינו שיחטאו. על-כן, בימים אלו של עשרת ימי התשובה (שבהם הצעקה והתשובה יפים ביותר, והתשובה מתקבלת מיד) אנו צריכים להתנדות על חטאינו, עונותינו ופשעינו, ולצעוק לפני שוכן מרומים שיסלח וימחול לנו. שהרי, לא רק שחטאנו, אלא בנוסף החטאנו את אבותינו. (עפ"י רבי מאיר יחיאל מאוסטרוביצקה)

"אבינו מלפנו. קבל ברחמים וברצון את תפלתנו"

מסופר, כי בעירה אחת הסמוכה לפרמישלאן דר עשיר, תקיף ואלים, שרצה להיות שליח ציבור בבית הכנסת שבעירה, ולעבור לפני התיבה בימים הנוראים. ואולם דעת בני העירה לא הייתה נוחה ממנו, אבל הם התיראו ממנו לסרב לו ולעמוד כנגדו. נמלכו בני העירה ושלחו שליחים אל הרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן זיע"א לשאול בעצתו, פדת מה לעשות. והשיב להם הצדיק, שבהיות ודרבם של בעלי התפילות מכל הערים הסמוכות לבוא אליו קודם ראש השנה, כדי להזכיר את עצמם, ולהתברך ממנו, ומסתמא יבוא גם אותו בעל תפילה שלכם, לכן אראה אז את אשר לפני, ואדע מה לעשות. ואכן, כך היה. קודם ראש השנה, כשכל בעלי התפילה מהסביבה באו לפרמישלאן, היה גם אותו עשיר עז פנים של אותה העירה בתוכם. קרא לו הרבי לחדרו, ואמר לו: מצינו בפסוקי תהילים שלש תפילות: א. תפילה למשה. ב. תפילה לדוד. ג. תפילה לעני. ו-ג' תפילות אלו הן ראשי תיבות "עמד" - עני משה דוד - והרמז הוא שצריך לעמוד על מהותו של בעל התפילה, העובר לפני התיבה להתפלל בשליח ציבור.

והנה, ג' סוגים של בעלי תפילה הן באופן כזה: "תפילה למשה" מרמז על בעל תפילה שהוא ירא שמים, אבל אינו בקי כל-כך בנוסח התפילה, כמו משה רבנו, עליו השלום, שהיה צדיק, אבל ערל שפתים. ובנדאי שהוא ראוי לירד לפני התיבה. "תפילה לדוד" מרמז על בעל תפילה כמו דוד המלך, עליו השלום, שאף-על-פי שהיו השונאים מדברים עליו רעה, עם כל זאת היה נעים זמירות ישראל, והיה בעל תפילה נפלא. גם איש כזה ראוי לירד לפני התפילה. ו"תפילה לעני" מרמז על בעל תפילה שהוא עני, שצריך להתפלל לפני העמוד לצורך פרנסתו. והנה, למרות שאינו ירא שמים, ואינו בקי בנוסח התפילה, עם כל זאת, מכיון שהוא עני ומתפלל לצורך פרנסתו, הנה, הקב"ה מקבל את תפילתו שכן, "לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה", ועל-כן גם הוא מותר להיות שליח ציבור.

והנה, אתה - פנה הצדיק לאותו עשיר - אינך צדיק, וגם נגן אינך יודע, וברוך השם גם עני אינך. על-כן, אם רצונך להיות בעל תפילה בימים הנוראים, עלי להתפלל עליך שתבוא לך אחת משלש המדרגות שבבעלי התפילה... והרי תבין מאליך שלהתפלל עליך שתהיה פתאום לצדיק וירא שמים, או ליודע נגן הרי זו תהיה תפילת שוא... אין לי עצה אחרת אלא להתפלל עליך שתהא עני, ותהיה תפילתך לפחות בבחינת "תפילה לעני"... נבהל אותו העשיר וצעק בבקלה: לא לא! אינני רוצה בשום פנים ואופן להיות בעל תפילה... וכך בחוכמתו ובצדקתו הגדולה הצליח הצדיק להניע את אותו עשיר, עז פנים, לשמש כבעל תפילה... "שבת שלום וגמר חתימה טובה לכל בית ישראל!"

כניסת השבת: 17:52

"אל שדי יתן לכם רחמים"

פרשת השבוע: יום הכיפורים

יציאת השבת: 18:58

ערש"ק ט' תשרי תשע"ה (3.10.2014)

הפטרות: "ואמר סלו" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

בני ציון

"כל המרחם על הבריות – מרחמין עליו מן השמים" (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן)

ידוע ומפורסם מדברי האריז"ל, כי כל התורה והמצוות שעושה האדם בעודו רשע, חס ושלום, אינם עולים לצד הקדושה, אלא אדרבה הוא נותן עוד כח לסטרא אחרא (=כוחות הטומאה). וצריך לדעת, שענין זה נמשך, עד שהאדם חוזר בתשובה, שאז הוא מחזיר את כל המצוות שעשה בעודו רשע, לצד הקדושה.

וכמו שכתב ה"באר היטב" בשלחן ערוך, בשם האריז"ל (או"ח ס' תקעא אות א'): "ודע, שכל המעשים (=המצוות) שאדם עושה, ותורה שלומד בעודו רשע – בעונותיו הרבים (הוא) מוסיף כח בקליפות (=כוחות הטומאה). (וכל זה), עד שחוזר בתשובה – (שרק אז הוא) מוציא מהקליפה (את כל התורה והמצוות שהיו שבויים שם, ומחזירם לצד הקדושה)". וזהו שרמזה התורה (בראשית כה, כז): "ויהי עשו איש ידע ציד". דהינו, היצר הרע, הוא שרו של עשו, הוא "ידע ציד" – פלומר, דרכו היא לצוד את התורה שאיש ישראל עושה בעודו רשע.

כדי להבין ענין זה ביתר שאת, נקדים להביא מה שמצינו בגמרא (ירושלמי): "בנוהג שבועולם מלך בשר ודם גוזר גזרה, רצה מקיימה אינו רוצה אחרים מקיימים אותה. אבל הקדוש ברוך הוא אינו כן אלא גוזר גזרה ומקיימה תחלה. מאי טעמא? (ויקרא כב) "ושמרו את משמרותי אני ה'" – אני הוא ששמרתי מצותיה של תורה תחלה". הנה לנו דברים ברורים, שהקב"ה מקיים את כל מצוות התורה.

אם כך, והוא יתברך מקיים את כל מצוות התורה, הרי בודאי מקיים הוא את מצוות השבת אבדה, כפי שכתוב (דברים כב, א): "לא תראה את שור אחיך או את שיו נדחים והתעלמת מהם, השב תשיבם לאחיק". על-כן, מוטלת כביכול על הקב"ה להוציא את התורה והמצוות שנפלו ואבדו לאדם בתוך הקליפות (=כוחות הטומאה), שהרי צריך להשיב את האבדה לבעליה...

אלא, ידוע מה שדרשו חז"ל בגמרא, שלפעמים יכול האדם להתעלם מהמציאה שמצא, כמובא שם (ב"ק ל'): "פעמים שאתה מתעלם (מהמציאה), ופעמים שאי אתה מתעלם (ממנה). הא כיצד? היה כהן והיא (=המציאה) בבית הקברות, או שהיה זקן (=תלמיד חכם), ו(היא) אינה לפי כבודו".

דהינו, אם ראה אדם מציאה בתוך בית הקברות, והוא כהן, יכול הוא להתעלם מהמציאה ולהמשיך בדרכו, שהרי לכהן אסור להיטמא למתים. או שהיה זקן והיתה המציאה במקום הטינופת, יכול הוא להתעלם ממנה ולהמשיך בדרכו, שכן אין המציאה לפי כבודו.

והנה, ידוע שהקב"ה שנגלה בהר סיני "כזקן מלא רחמים" (מכילתא "בשלח"). אם כך, אין זה לפי כבודו יתברך להשיב את "האבידה" (=המצוות) שנפלו ואבדו לאדם במקום "הטינופת" (=הסטרא אחרא).

אולם, מבואר ברמב"ם, שלפנים משורת הדין, צריך גם זקן שאין הדבר לפי כבודו להשיב את האבידה, וכפי שמובא שם (הלכות גזילה יא, יז): "ההולך בדרך הטוב והישר, ועושה לפני משורת הדין, מחזיר את האבידה בכל מקום, אף-על-פי שאינה לפי כבודו". ומקור דבריו של הרמב"ם מהכתוב בתורה (דברים ו, יח): "ועשית הישר והטוב בעיני ה'".

והנה, מאחר והקב"ה מתנהג לפני משורת הדין, הוא מוציא את התורה והמצוות שנפלו בתוך הקליפה, ומשיב אותם לרשע, כדי לקיים מצוות השבת אבידה, למרות שאין הדבר לפי כבודו.

וזהו שכתוב בתהילים: "טוב וישר ה' על כן יורה חטאים בדרך". דהינו, הקב"ה "טוב וישר" (מקיים) "עשית הישר והטוב", ומתנהג לפני משורת הדין, כדי ש"יורה חטאים בדרך" – כדי להוציא את התורה והמצוות של ה"חטאים" הרשעים, שנפלו ואבדו "בדרך" (=בתוך הקליפות), להתחזרם לקדושה, ולקיים בכך את מצוות השבת אבידה, למרות שאין הדבר לפי כבודו.

אולם צריך לדעת, שכל זאת הוא רק בתנאי שהאדם מתנהג במידת החסד עם זולתו, שהרי ידוע מאמר חז"ל

(מגילה יב): "במידה שאדם מודד - בה מודדים לו" (=האדם מקבל את גמולו כפי שהוא מתנהג עם הסובבים אותו). וכפי שכתוב בתהילים (קכא, ה): "ה' צלף על יד ימינך". דהינו, הקב"ה נוהג עמנו במידה כנגד מידה, ולכן, כפי שהצל שלך "עוקב" אחר פעולותיך ותנועות גופך. כך גם הקב"ה הוא "צלף", ומתנהג אתך, כפי שאתה נוהג עם חבריך.

וזהו שאומרת הגמרא (שבת קנא): "תניא רבי גמליאל ב(שם) רבי אומר (דברים יג, יח): 'ונתן לך רחמים ורחמך..'. - כל המרחם על הבריות - מרחמין עליו מן השמים, וכל (מי) שאינו מרחם על הבריות - אין מרחמין עליו מן השמים".

נמצא לפי זה, שהן אמת שהקב"ה מתנהג עמנו לפני משורת הדין, להוציא "יקר מזולל" (=להוציא את התורה והמצוות) שנפלו ואבדו בתוך מעמקי **הקליפות**, למרות שמצד הדין אינה לפי כבודו לרדת למקום ה"טינופת". אך כל זאת הוא רק בתנאי שגם אנו מתנהגים עם חברינו בחסד ולפנים משורת הדין. אבל אם אין אנו מתנהגים לפני משורת הדין, אלא נוהגים אנו על-פי הדין והצדק, כי אז גם הוא יתברך מתנהג עמנו על-פי הדין והמשפט ואין הוא מחזיר את האבידה/תורה ומצוות שנפלו בתוך **"הטינופת"**, שהרי אינה לפי כבודו. יהי רצון, שה' יתברך יזכנו להתנהג תמיד בחסד וברחמים עם כל הסובבים אותנו, ועל-ידי כך ישפיע לנו מידה כנגד מידה חסד ורחמים רבים להושיענו מכל צרה וצוקה. אמן כן יהי רצון.
"כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני יי' תטהרו"

בזהר הקדוש מובא שתשובה בבכיה היא סגולה לרחמי שמים רבים. ענין זה רמוז בפתוב על בתיה בת פרעה (כאשר ראתה את משה רבנו על היאור): "ותפתח ותראהו את הילד והנה נער בכה ותחמל עליו". ומבאר הזהר (וזהר חלק ב, דף יב, מתורגם ומבואר): "אמר ר' יהודה: כל הדברים שבועולם תלויים בתשובה ובתפילה של האדם המתפלל לפני הקב"ה. וכל שכן, מי שמוריד דמעות בתפילתו, אין לך שער שאלו הדמעות לא תבואנה (=תכנסנה) בו. ועל-כך רמז הכתוב: 'ותפתח' זו השכינה הקדושה העומדת על ישראל כאם על הבנים, והיא פותחת תמיד בכותם של ישראל. כיון שפתחה 'ותראהו' - דהינו, ילד שעשועים שהם ישראל שמתחטאים ומתחננים תמיד לפני מלכם, הקב"ה, וחוזרים בתשובה ובוכים, כמו שכתוב 'והנה נער בכה'. וכיון שהם בוכים כבן הבוכה לפני אביו 'ותחמל עליו', הנה על-ידי כך נמתקים כל **הגזירות הרעות** שבועולם, והקב"ה מתעורר עליהם ברחמים", אמן.

והוסיף הרה"ק רבי חיים פלאגי זיע"א ואמר, שענין זה של בכיה ודמעות, הוא סגולה נפלאה לכפרת עונות ביום הפיורים, כפי שכתוב בגמרא (ברכות לב): "אמר רבי אלעזר... ואף-על-פי ששערי תפלה ננעלו, שערי דמעה לא ננעלו, שנאמר (תהילים לט): 'שמעה תפילתי ה' ושוועתי האזינה, אל דמעתי אל תחרש'".

ועל-כך רמז לנו הקב"ה בפתוב, "כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני יי' תטהרו". הנה, ראשי התיבות של **"כי ביום הזה יכפר"** הם **"בכיה"**. ואילו ראשי התיבות של **"מכל חטאתיכם לפני יי' תטהרו"** הם **"חמלתי"**. וזאת, כדי לרמוז לנו שכל המתעורר ביום הפיורים בדמעות ובבכיה אמיתית על חטאיו, הקב"ה חומל עליו.

"כל האוכל ושותה בתשיעי... כאילו התענה תשיעי ועשירי"

אחד מתושבי בני ברק, שהיה מבאי ביתו של הגאון רבי אברהם ישעיה קרליץ, ה"חזון איש", נפל למשכב סמוך ליום הפיורים, והרופאים אסרו עליו לצום ביום הקדוש, משום פיקוח-נפש. כשבקר אצלו ה"חזון איש" בערב יום הפיורים, קבל(=התלונן) החולה באזני הגאון על גזירת הרופאים, הקשה מנשוא, וקרא בקול נרגש: מזמן שעמדתי על דעתי, לא החסרתי שום צום, אפילו לא צומות מדרבנן!

הרגיע ה"חזון איש" את החולה, ואמר לו: מדוע הנך טוען שלא תצום מחר? לדידי, אתה עומד לצום ביום הפיורים הנה צום כפול. שהרי, ידוע לך מאמר חז"ל, ש"כל האוכל ושותה בתשיעי (לחדש תשרי), מעלה עליו הכתוב כאילו התענה תשיעי ועשירי". ואם אתה מחויב על-פי דין לאכול גם בעשירי, אינך אלא ממלא בכך את רצון הבורא, ואכילה זו אף היא תחשב לך כשני צומות.

עיני החולה נתמלאו דמעות שמחה, בשומעו את דברי הגאון הנערץ, וכשקם ה"חזון איש" כדי לשוב לביתו, הרכין עצמו פעם נוספת לעבר החולה, ואמר: כל הימים עלינו לזכור, שאין אנו אלא חילים, הממלאים את הפקודות שהוטלו עלינו. אם אומרים לנו לצום - אנו צמים. ואם פוקדים עלינו לאכול - אנו אוכלים...
שבת שלום וגמר חתימה טובה לכל בית ישראל!

כניסת השבת: 17:52

"אל שדי יתן לכם רחמים"

פרשת השבוע: יום הכיפורים

יציאת השבת: 18:58

ערש"ק ט' תשרי תשע"ה (3.10.2014)

הפטרות: "ואמר סלו" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

בני ציון

"יהי רצון מלפניך שיכבשו רחמיך את כעסך... " (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פניחס פרידמן)

על הגילוי הגדול והנפלא שזכה הפהן הגדול ביום הכיפורים, כְּאִשֶּׁר הוּא נִכְנָס לְקֹדֶשׁ הַקּוֹדְשִׁים, מוּבָא בַגְּמָרָא: "אמר רבי ישמעאל בן אלישע: פעם אחת נכנסתי להקטיר קטרת לפני ולפנים, וראיתי אכתריאל, יה' ה' צבאות, יושב על כסא רם ונשא, ואמר לי (הקב"ה): ישמעאל בני, ברכני. אמרתי לו: (ריבונו של עולם), יהי רצון מלפניך, שיכבשו רחמיך את כעסך, ויגולו רחמיך על מדותיך, ותתנהג עם בניך במידת הרחמים, ותפנס להם לפני משורת הדין. ונענע לי (הקב"ה) בראשו".

והנה, על גילוי זה של רבי ישמעאל בן אלישע, שהיה פהן גדול, נאמרו כבר כמה וכמה פירושים, וברור הוא שמאמר זה הוא עמוק, נסתר ונשגב מהבנתנו. אולם יכולים אנו ללמוד ממאמר זה, שהפהן הגדול, שנכנס ביום הכיפורים לקדש הקודשים היה זוכה להתגלות אלקות שם (אם היה ראוי). כפי שגם מצינו אצל שמעון הצדיק, ששמש ארבעים שנה בכהונה גדולה, והעיד על עצמו (ירושלמי יומא כז): "כל שנה ושנה שהייתי נכנס לבית קדש הקדשים, היה זקן אחד לבוש לבנים ועטוף לבנים, נכנס עמי לבית קדש הקדשים ויוצא עמי". וצריכים אנו להבין ענין זה. שפן, מדוע זכה רבי ישמעאל פהן גדול לראות מחזה מדהים כזה של הקב"ה, היושב על כסא הכבוד בית קדש הקודשים, כשנכנס להקטיר קטרת לפני ולפנים? וגם צריך להבין, מהי כונת הקב"ה שבקש, "ישמעאל בני, ברכני".

תחילה נקדים להביא מה שידוע, שבית המקדש של מעלה מכון כנגד בית המקדש של מטה, כמו שכתוב בפרשת "ויצא" (בראשית כה, טו): ויירא (יעקב) ויאמר מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלהים וזה שער השמים". ופרש רש"י: "ומדרשו: שבית המקדש של מעלה (=בשמים) מכון כנגד בית המקדש של מטה". וכן, על הכתוב בפרשת "משפטים" (שמות כג, כ): "הנה אנכי שלח מלאך לפניך לשמרך בדרך ולהביאך אל המקום אשר הכנתי", פרש רש"י זצ"ל בלשון קודשו: "אל המקום אשר הכנתי...". והו' אחד מן המקראות שאומרים, שבית המקדש של מעלה (=בשמים) מכון כנגד בית המקדש של מטה". ומצינו חידוש גדול בדבר זה בכמה מקומות, שבית המקדש של מעלה הוא בעצם כסא הכבוד של הקב"ה, שעליו הוא יושב. הא כיצד?

הנה, בפסוק (שמות טו, יז): "מכון לשבתך פעלת ה'...", מפרש רש"י: "מכון לשבתך" - מקדש של מטה מכון כנגד כסא (הכבוד) של מעלה...". ופרש "המזרחי": "לשבתך... אין עיקר ישיבתו של מקום, אלא בכסא הכבוד של מעלה, פדכתיב 'כה אמר ה' השמים כסאי והארץ הדם רגלי'". וכן דרשו בגמרא (פסחים ה) על הכתוב (ירמיהו יז, יב): 'כסא כבוד מרום מראשון מקום מקדשנו', שמקרא זה "כסא כבוד" - על בית המקדש מדבר. הרי לנו דברים ברורים, שכסא הכבוד במרום הוא מקום בית המקדש של מעלה.

ובענין זה מצינו במדרש תנחומא שהקב"ה מניח את כסא כבודו בבית המקדש של מעלה, ויורד לשפון בבית המקדש של מטה, כמבואר במדרש (תנחומא נשא יא): "אמר הקב"ה למשה: משה, הרי מקדשי בני למעלה, שנאמר (ירמיהו יז): 'כסא כבוד מרום מראשון'... (וכן) נאמר (תהילים קג') 'ה' בשמים הכין כסאו'. וכן אומר הנביא ישעיה (ו'): 'ואראה את אדני ישב על כסא רם ונשא ושוליו מלאים את ההיכל'. (ולמרות זאת אמר להם הקב"ה לישראל). ובשביל חבתכם, אני מניח בית המקדש העליון... וארד ואשכון ביניכם, שנאמר (שמות כב): 'ושכנתי בתוך בני ישראל, וכתיב (שם כה) 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם'".

כיון שבאנו לידי כך, יאיר לנו להבין מדוע נכנס הפהן הגדול ביום הכיפורים לקדש הקודשים, שהרי שנינו בגמרא (יומא פו): "גדולה תשובה, (כיון) שמגעת עד כסא הכבוד". ומאחר ויום הכיפורים הוא יום של תשובה וכפרה לכל ישראל, לכן היה הפהן הגדול צריך להעלות את תשובתם של כל ישראל עד לכסא הכבוד.

ולכן צוה הקב"ה על הכהן הגדול שיכנס ביום הכיפורים לקדש הקודשים כדי להקטיר שם קטורת בין שני בדי הארון, כדי להעלות את תשובתם של ישראל עד כסא הכבוד של הקב"ה. והנה, מאחר ולמדנו שהקב"ה מניח את בית המקדש של מעלה ויורד למטה כלשון המדרש: "ובשביל חבתכם אני מניח בית המקדש העליון... וארד ואשכון ביניכם". על-כן הכהן הגדול בעומדו לפני ארון ה' היה יכול להעלות את תשובת ישראל עד כסא הכבוד של הקב"ה, שהרי כאמור הוא יתברך ירד עם כסא כבודו לבית המקדש של מטה.

ועתה יאיר לנו מעט מזעיר להבין את דבריו הקדושים של רבי ישמעאל כהן גדול: "פעם אחת נכנסתי להקטיר קטרת לפני ולפנים, וראיתי אכתריאל, יה' ה' צבאות, יושב על כסא רם ונשא, ואמר לי, ישמעאל בני, ברכני". שכן, כאשר נכנס הכהן הגדול לקדש הקודשים להקטיר קטורת בין שני בדי הארון, כדי להעלות את תשובת כל ישראל אל כסא הכבוד, הנה מאחר והיה רבי ישמעאל נד קדוש וטהור, זכה בפועל לראות את הקב"ה, שירד עם כסא הכבוד למטה, כפי שכתוב: "ראיתי אכתריאל, יה' ה' צבאות, יושב על כסא רם ונשא".

ומה שאמר לו הקב"ה, לרבי ישמעאל: "ישמעאל בני, ברכני". דהינו, מאחר ורבי ישמעאל העלה את תשובתם של ישראל לפני ה' יתברך, בקש הקב"ה כפיככול ברכה מרבי ישמעאל, המתאימה למחילת עונות, ועל-כך ברוך רבי ישמעאל את הקב"ה: "יהי רצון מלפניך, שיכבשו רחמיך את כעסך, ויגולו רחמיך על מדותיך, ותתנהג עם בניך במדת הרחמים". ועל-כך נענע לי (הקב"ה) בראשו". ופרש רש"י: "כמודה בברכתך ועונה אמן".

"על דעת המקום ועל דעת תקלה אנו מתירים להתפלל עם העברניים"

פעם אחת בערב יום הכיפורים, תפסה את רבי לבי שרה'ס סערה גדולה, ולאחריה גשמים שוטפים, שקלקלו את כל הדרך, ובקושי גדול עלה לו לבוא אחר חצות היום לכפר אחד, והחליט להישאר בכפר זה ליום הכיפורים. כשנודע לו, כי בכפר מתאסף מנין של יהודים - שמונה מהכפר ושנים מהיער הסמוך, הבאים תמיד אל המנין - נתמלא שמחה והתחיל להכין את עצמו ליום הקדוש. הלך לטבול בנהר, אכל את הסעודה המפסקת, מהר לבוא ראשון לבית התפילה הארעי(=הזמני) של יהודי הכפר, לבש את הקיטל, התעטף בטליתו, והתחיל לומר מתוך פנה עצומה את התפילות והתחנונים שהיה נוהג תמיד לאומרם לפני "כל נדרי" - ואין מנין. יחד עם רבי לבי ישנם רק תשעה יהודים, ואחד חסר. מחכים לשני היהודים הגרים ביער והם לא באו. ונודע הדבר, כי שניהם נאסרו בעקבות עלילה, שהעלילו עליהם שכניהם הנוצרים, ואינם יכולים לבוא אל התפילה. "אולי יכולים למצוא עוד יהודי אחד בקרבת הכפר הזה?" שאל רבי לבי שרה'ס. "אין כאן שום יהודי מלבדנו" - ענו כלם מתוך צער ואנחת כאב. "אפשר נמצא בכפר איזה יהודי מומר?" שאל שוב רבי לבי. "מומרי" התפלאו כלם, ונעצו עיניהם ברבי לבי מתוך תמיהה. "ידלתי התשובה אינן נגעלות גם בפני יהודי מומר", החזיר להם רבי לבי. "ואם יש כאן בכפר יהודי אחד שהמיר את דתו, הריני מוכן ומזומן ללכת אליו, ולבקשו, וגם לנסות להשפיע עליו כי יבוא להשלים את המנין". "יש כאן יהודי מומר", ענה אחד בלחישתו, "והוא הפריץ שלנו, אדון הכפר". "אבל" - הוסיפו אחרים מתוך רעדה - "מומר זה כבר שקוע בחטאיו עד צואר, וכבר עשרות שנים שאין לו שום קשר ליהדות". "איה ארמונו?" שאל רבי לבי במהירות. יהודי הכפר הראו לו את ארמון הפריץ, והוא מהר לעבר האחוזה המפוארת של הפריץ המומר כשהוא לבוש ב'קיסטל' ובמצנפת.

הוא דפק על דלת חדרו של הפריץ, ובלי לחכות לתשובה פתח את הדלת, ונפגש פנים בפנים עם אדון הכפר, היהודי המומר. שעה קלה עמדו זה לעומת זה שני אנשים שתהום עמוקה מפרדה ביניהם. אולם, פניו הנדיבות והמאירות של רבי לבי, ולבושו הלבן, רככו את לבו של הפריץ. מיד פנה רבי לבי אל הפריץ, ובמבט חודר אמר לו: "דע לך, שאין דבר העומד בפני התשובה! פתח ליל יום כיפור, וחסר לנו יהודי למנין, ורק אתה יכול להשלים את החסר.

בוא אתי יחד לבית תפילתם, ותהיה העשירי למנין, והכתוב אומר: "העשירי יהיה קדש לה' (ויקרא כז, לב)."

ובינתים, בבית הכנסת הקטן, המתינו היהודים בחשך. שכן, הם לא ידעו כיצד יגיב הפריץ ואיזו מכה ינחית עליהם. אולם, להפתעתם הדלת נפתחה, ורבי לבי נכנס, ואחריו השתרך הפריץ, כשפניו כבושים בקרקע, ובריסי עיניו נתלו דמעות. רבי לבי רמז לאחד מן היהודים, והלה מסר לפריץ טלית מצויצת כדי שיתעטף בה, ושלשל אותה על ראשו ועל פניו. גם מחזור מסרו לו, והוא לקח אותה בידים רועדות. לאחר מכן נגש רבי לבי אל ארון הקדש, הוציא מתוכו שני ספרי תורה: את הראשון מסר לאחד מזקני היהודים שבכפר, ואת השני לידי הפריץ. רבי לבי עמד בין שניהם, והתחיל בניגון המסורת: "על דעת המקום ועל דעת תקלה אנו מתירים להתפלל עם העברניים". אגחה גדולה ועמוקה התפרצה בסערת אונים ממעמקי לב הפריץ, שזעזעה את לבות כל המתפללים, וכלם געו בבכי. במשך כל הזמן של תפילת ערבית, וגם למחרתו, מאשמורת הבקר ועד לאחר תפילת נעילה, עמד הפריץ על רגליו, כלו רצוף גוף ונפש, כפוף תחת על סבל חטאיו, והתפלל כל התפילות והפיוטים מתוך פונה מיוחדת. כפעם בפעם היה מוציא אנחות מקרב לבו, שהיו שוברות את כל הגוף, וקול בכיו הרריד את הלבבות. במיוחד גדל בכיו באמירת הוידוי, בכל על חטא' היה גועה בבכי, עד שהגיע למדרגת כלות הנפש. בסוף תפילת נעילה, כשהגיע הקהל לשמע ישראל, הכניס הפריץ את ראשו לתוך ארון הקדש, בידיו הרועדות חבק את ספרי התורה, ובקול גדול, שהחריד וזעזע את כל המתפללים, קרא: "שמע ישראל ה' יאלקינו ה' אחד". ופתאום הוציא את ראשו מתוך ארון הקדש, הזדקף מלוא קומתו, והתחיל לקרוא בכל כוחו: "ה' הוא האלקים". ובכל פעם היה קולו הולך ומתחזק, הולך ומתחזק, ופניו האירו בזהר פלאי מיוחד, זהר של מעלה מעלה. וכשקרא "ה' הוא האלקים" בפעם השביעית, יצאה נפשו במלה 'אלקים'. לתפילת ערבית שוב לא היה מנין, אבל רבי לבי שרה'ס קם על רגליו, ואמר: אשךריו, שיצאה נשמתו ב'אלקים'. עכשיו הוא מאותם הצדיקים, שגם במיתתם קרויים "חיים", ומותר לצרפו למנין. ורבי לבי עבר בעצמו לפני התיבה והתחיל להתפלל תפילת ערבית: "והוא רחום יכפר עון". עוד באותו לילה, הביאו את הפריץ לקבר ישראל בעירה הסמוכה. רבי לבי בעצמו התעסק בטקרתו ובקבורתו. ומאז היה רבי לבי שרה'ס נוהג לומר קדיש לעילוי נשמתו.

שבת שלום וגמר חתימה טובה לכל בית ישראל!

כניסת השבת: 17:52

"אל שדי יתן לכם רחמים"

פרשת השבוע: יום הכיפורים

יציאת השבת: 18:58

ערש"ק ט' תשרי תשע"ה (3.10.2014)

הפטרה: "ואמר סלו" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

בני ציון

"כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו" (ויקרא טו, ל')

על הפתוב כאן, מבאר ה"כלי יקר", שאין יום הכיפורים מכפר, כי אם לשבים בתשובה לפניו יתברך. לפיכך חייב כל אדם "להתרחץ" ולטהר עצמו מכף רגל ועד ראש מכל **טומאת עון**. לכן נאמר "לפני ה' תטהרו". דהיינו, לפני קודם שאתם באים אל ה', "תטהרו" – טהרו עצמכם בתשובה, והתנקו מכל **העונות**. ועל-כך רמז הפתוב (ויקרא יט, לב): "מפני שיבה תקום". אל תקרא "שיבה", אלא "שיבה". דהיינו, קודם השיבה אל ה' – "תקום" – צריך האדם לקום מתרדמתו, ולהתנער מכל **עונותיו**, כדי שהוא יתברך יגן ויכפר עליו.

"ומה היא התשובה?... שיעזב החוטא חטאו, ויסירו ממחשבתו, ויגמור בלבו שלא יעשהו עוד, שנאמר: יעזוב רשע דרכו... וכן יתנחם על שעבר (=על העבר)... וצריך להתודות בשפתיו...". (רמב"ם, יד החוקה – הלכות תשובה פרק ב').

בענין זה מסופר על השרף הקדוש מקוצק ויע"א, שנכנס לבית המדרש באחד מלילי יום הכיפורים, כאשר כל כלו אש ולהבה. המוני החסידים שהיו בבית המדרש, בראותם את השרף הקדוש "בוער" כלו, נתמלאו אימה למראהו הנורא. מיד הפנה השרף את ראשו לעומתם, ואמר להם: הנה כתוב: "כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו". אולם, כידוע לכם, צריך לפסק את הפסוק אחרת: "כי ביום הזה יכפר – כאן צריך לשים נקודה. שכן, קודם "עליכם לטהר אתכם (=עצמכם) מכל חטאתיכם"...

"וכל מלאכה לא תעשו בעצם היום הזה, כי יום כפרים הוא לכפר עליכם..." (ויקרא כג, כח')

הביטוי "בעצם היום הזה" חוזר ונשנה בפרשת "אמר" בשלשה פסוקים רצופים, העוסקים בדיני יום הכיפורים. ואם כך, נשאלת השאלה: מה באה התורה להדגיש בביטוי זה, המובא שלש פעמים בפרשת יום הכיפורים? משיב על-כך הפרשן הספרדי, רבנו בחיי בן אשר, בפרושו לתורה: יום הכיפורים נקבע על-ידי הבורא יתברך, לסליחה ולכפרה על כל **חטא ועון** שעשה האדם כלפי הבורא, כמו שכתוב: "כי ביום הזה יכפר עליכם, לטהר אתכם מכל חטאתיכם".

אלא שבזמן שבית המקדש היה קיים, נעשתה כפרה זו על-ידי עבודת הקדש של הכהן הגדול (על-ידי הקרבת הקרבנות ביום הכיפורים, ותפילת ועבודת הכהן הגדול בתוך קדש הקדשים).

וכיצד יתכפרו **עונותיהם** של ישראל בזמן הזה, כשאין בית מקדש, ואין הקרבת קרבנות ביום הקדוש? לכן בא הפתוב ומציין לנו שלש פעמים "בעצם היום הזה", כדי ללמדנו שיום הכיפורים עצמו – בלי מקדש וקרבנות – מכפר על **עונות** בני ישראל, כלשון הרמב"ם: בזמן הזה, שאין בית המקדש קיים, ואין לנו מזבח כפרה, אין... (לנו) אלא תשובה, (פי) התשובה מכפרת על כל **העונות**... ועצומו של יום הכיפורים מכפר לשבים (=לחוזרים בתשובה), שנאמר: "כי ביום הזה יכפר עליכם..."

"ותשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה" ("וגנתה תוקף")

על התפילה שאנו אומרים: "ותשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה", שואל המקובל האלקי רבי יצחק לוריא, הלא הוא האריז"ל, מדוע אנו אומרים "מעבירין את רוע הגזירה", ולא אומרים "מבטלין את רוע הגזירה"? והרי עדיף שתבטל **הגזירה** לגמרי?

אלא, מתרץ האר"י הקדוש, ואומר: הנה, כתוב במשנה (ברכות ה'), שרבי חנינא בן דוסא כשהיה מתפלל על חולה היה אומר: "זה חי וזה מת!". שאלו אותו, מנין הוא יודע. הוא ענה שאם תפילתו היתה שגורה בפיו (דהיינו היה לו קל להתפלל), אז הוא יודע שהוא מקובל (דהיינו שהחולה יחיה). אבל אם חס ושלום לא – אז הוא יודע שנגזרה גזירה מלפני ה', ואותו אדם עתיד למות...

לכאורה אומר האריז"ל, לשם מה הוסיף ר' חנינא את המלים "וזה מת"? הרי או שהוא חי או שהוא מת... זה לא

יכול להיות זה חי וזה מת.. אם כן, למי הכוונה "וזה מת"?

אלא, שוב מתרץ האר"י הקדוש וצוק"ל, ואומר, שגזירה של הקב"ה אין לבטל, שהרי נאמר: (ישעיה מ' ח'): "ודבר אלהינו יקום לעולם".

אולם, מיתוק הדין נעשה על-ידי העברת הגזירה מאדם צדיק לאדם רשע... לכן אמר ר' חנינא בן דוסא: "זה חי" – זה הצדיק, "וזה מת" – זה הרשע שיענש תחתיו. כמו שכתוב (משלי יא' ח'): "צדיק מצרה נחלץ ויבא רשע תחתיו".

וצריכים אנו לדעת פאשר אנו חוזרים בתשובה, מתפללים, ונותנים צדקה, אנחנו פשוט מעבירים את רוע הגזירה מעלינו... ולא מבטלים אותה...

יהי רצון שה' יתברך יעביר מעלינו כל גזירות קשות ורעות, ויתן אותן על שונאינו ועל כל מבקשי רעתנו, אמן.

"וטפכם אשר אמרתם לבו יהיה, והביאתי אתם" (הסיפור הוא לכבוד המגיד מקוונ'ניץ זיע"א, הלא הוא האדמו"ר ר' ישראל הופשטיין, שנפטר ב-יד' תשרי התקע"ה)

עשר שנים חלפו עברו מאז נשאו יעקב-ברוך וזוגתו זה לזו, ועדיין לא נפקדו בפרי בטן. יעקב-ברוך, שהיה אדם שבור, הצליח להסוות את עצבון לבו, ולמראית-עין הקרין שמחת חיים. לעומתו, רעייתו ברה כתוכה – מרה היתה בלבה, ועצבות קבועה נשקפה מעיניה. יום אחד לחשה ידידה קרובה על אוזנה: "תמהה אני עליך, שיושבת את בחיבוק ידים, ואינך עושה דבר (כדי) להיושע". תלתה בה המסכנה זוג עינים משתאות. "וכי מה עוד יכולה אני לעשות שלא עשיתי? רופאים פקדתי, סגולות קימתי, ואת ספר התהילים שלי כבר מזמן הרטבתי בדמעות!..." "סעי אל המגיד הקדוש מקוונ'ניץ" – יעצה לה התברה – "רבים מאד כבר נושעו מברכותיו!". כששב אותו יום יעקב-ברוך לביתו, הופתע למראה פניה הקורנות של אשתו. "לשמחה זו מה עושה?", שאל אותה בזהירות. "בקרוב, אם ירצה ה', נושעו!" – ענתה לו בלהט. "אסע אל המגיד הקדוש מקוונ'ניץ, ולא אעזוב את ביתו עד אשר אשמע מפיו ברכה מפורשת לזרעא חיא וקימא". "לו יהי", אמר לה יעקב-ברוך בקורטוב של ספקנות.

שבועות הטלטלה האשה בדרכים עד שהגיעה ליעדה. בבואה לקוונ'ניץ לא התעכבה כלל למנוחה מעמל הדרך, אלא מיד פנתה לבית מדרשו של המגיד, נגשה אל הגבאי ושטחה לפניו את צרתה, ובקשה להיכנס מיד אל הצדיק.

הקשיב לה הגבאי באורך-רוח ובהערכה עמוקה, על נחישותה ומאמציה לעשות את כל הדרך הארוכה מעירת מגוריה ועד קוונ'ניץ. "שמעי נא לעצתי" – אמר לה – "מחר, ערב שבת קדש, קורא הצדיק שנים מקרא ואחד תרגום לאחר חצות היום. זו עת רצון בדוקה, וכדאי לך להמתין לשעה זו. או אז תכנסי לחדר הצדיק, תמתיני שם בדממה, וכשיסים את קריאתו, תפני אליו בענייך, ונראה איך יפול דבר". שמעה האשה, פנתה לאכסניה בעיר, והחלה מכינה את עצמה לקראת הפנייה אל הקדש. בלב רותח קראה פרקי תהילים, ושפכה דמעות כמים. כל הלילה התקשתה לעצום את עיניה מעוצמת המתח הנפשי שאפף אותה. בבקר השכם, קמה ממיטתה, התפללה שחרית, וחזרה אל ספר התהילים. לקראת חצות היום פנתה אל בית המגיד מקוונ'ניץ. ומנהגו של המגיד היה לקרוא את הפרשה מתוך ספר תורה פשר. הגבאי היה נוטל את ספר התורה מן הארון, ומכניסו לחדר המגיד. כאשר הוכנס ספר התורה, החל המגיד בקריאת פרשת "דברים" בהתלהבות רבה ובדבקות עצומה. לפתע נפתחה הדלת, והאשה נכנסה פנימה בליות הגבאי. היא נעמדה בפתח החדר, מאחורי המגיד. המגיד לא ראה ולא שמע פיצד נכנסה האישה פנימה. כל פלו אחוז היה בפסוקים ובפנות הקריאה. אולם, כשסים לקרוא התישב על כסאו, וקרא: "הביאו לפני את האשה". התיצבה זוגתו של יעקב-ברוך לפני הצדיק. "שמך הוא לאה בת זיסל...?" – שאל-אמר המגיד. "כן" – ענתה האשה בהשתוממות. שכן, מעולם לא הציגה את שמה, לא לפני הצדיק, לא לפני הגבאי, ולא לפני איש אחר בקוונ'ניץ. "באת לכאן משום שאת מבקשת את ישועת ה' להיפקד בילדים", הוסיף ואמר המגיד. "כן" – ענתה האשה בהתרגשות גוברת והולכת – "וזה תפילתי ובקשתי".

שתיקה השתררה בחדר. פעבור רגע נשמע קולו של המגיד: "אם כן, דבר פקודתך וישועתך כבר נתפרש בפרשת השבוע. הנה זה עתה קראתי את הפסוק 'וטפכם אשר אמרתם לבו יהיה'. דחינו, 'וטפכם (=הילדים) אשר אמרתם', והתחננתם לפני בורא עולם – אכן, 'לבו' – ראשי תיבות לאה בת זיסל – 'יהיה' – כן יהיה!". "לכי לביתך" – אמר לה המגיד – "וה' יתברך ימלא את בקשתך, כנרמז בתורתו הקדושה". נתמלאו עיניה של האשה דמעות של אושר. היא פסעה כמרחפת לאחוריה, ויצאה מלפני הצדיק, מתוך אמונה ברוחה ואיתנה, כי קרובה ישועתה לבוא. ובאמת, כך היה, שבאותה שנה נפקדה אותה אשה, והתקיים בה הפתוב, "וטפכם" – אותם הילדים שכל-כף צפתה להם, "לבו יהיה" – אכן "לבו", ל-לאה בת זיסל היה.

שבת שלום וגמר חתימה טובה לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגיליון!

כניסת השבת: 17:52

"אל שדי יתן לכם רחמים"

פרשת השבוע: יום הכיפורים

יציאת השבת: 18:58

ערש"ק ט' תשרי תשע"ה (3.10.2014)

הפטרות: "ואמר סלו" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בני ציון"

"גדולה תשובה, שמגעת עד כסא הכבוד" (יומא פו') (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן)

מאמר זה של חז"ל – "גדולה תשובה, (כיון) שמגעת עד כסא הכבוד" – מבטא עד כמה גדול ועצום הוא הפתח של התשובה שעושה האדם, ואפילו יהיה האדם השפל ביותר. כמו שדרש רבנו הקדוש (רבי יהודה הנשיא): "גדול כוחה של התשובה, כיון (=אפילו) שאדם מהרהר בלבו לעשות תשובה – מיד היא עולה לשמים. ולא עשרה מילים (=מידת ארך) ולא עשרים מילים ולא מאה מילים, אלא מהלך של 500 שנה. ולא לרקיע הראשון, אלא עד הרקיע השביעי, ולא רק עד הרקיע השביעי, אלא שהיא עומדת לפני כסא הכבוד!"

כדי להבין את כוחה של התשובה, החודרת את כל הרקיעים, ומגעת עד לכסא הכבוד, נקדים לבאר את מאמר חז"ל (סוטה ג'): "...אין אדם עובר עברה, אלא אם כן נכנס בו רוח שטות".

אומר על-כך הגה"ק, בעל ההפלא"ה, בספר "פנים יפות" (על-פי המבואר בזהר הקדוש): ידוע שיש באדם שלושה חלקי נפש, שקדושתם זו למעלה מזו, והם: נפש, רוח ונשמה. אולם, צריכים אנו לדעת, שלא כל אדם זוכה לקבל את שלושת החלקים הללו (נפש, רוח ונשמה). וזאת, כיון שהדבר תלוי במדרגתו של האדם בעבודת ה'. וכפי שכתוב בזהר הקדוש: "תא חזי בר נש כד אתיליד יתבין לה נפשא (=בא וראה: כשנולד האדם, נותנים לו נפש)... זכה יתבין ליה רוחא (=אם זכה, נותנים לו גם רוח)... זכה יתיר יתבין ליה נשמתא (=זכה יותר – נותנים לו נשמה). וכאשר זוכה האדם לקבל נשמה – אומר הזהר הקדוש – אזי יש לו שמירה מיוחדת, וסיוע מלמעלה לעבוד את ה' כראוי."

אבל כאשר, חלילה, חוטא האדם, אזי מסתלקת ממנו הנשמה, וכתוצאה מכך הוא מאבד את הסיוע מלמעלה, כמבואר בזהר הקדוש: "לא זכה ולא אתי לאתדכאה (=אם לא זכה, ואינו בא להיטהר), תרין דרגין פתחין דאינון נפש ורוח ביה (=נשארות לו רק שתי דרגות – נפש ורוח), (אבל) נשמתא קדישא לית ביה... וסיוע דלעילא אעדין מיניה" (=אבל אין לו את הנשמה הקדושה, ובנוסף מסלקים ממנו גם את הסיוע מלמעלה).

הרי מבואר מכאן, שעל-ידי החטא מסתלקת הנשמה מן האדם, ואין לו את הסיוע מלמעלה. וכאשר האדם מוסיף וחוטא בחטאים חמורים, מסתלקת ממנו גם הרוח, ורק הנפש נשארת בו, כדברי הזהר: "כד בר נש איהו מחוייב בחובין ומתגברין... נשמת חיים אסתלקת מן גופא ונפש השתאירת תמן" (=בגלל החטאים, נשמת החיים מסתלקת מן האדם, ורק הנפש נשארת שם).

וזהו ענין צלם האלקים שמסתלק מן האדם על-ידי החטא, כמו שמצינו בגמרא (שבת קנא): "אין תיה שולטת באדם, עד שנדמה (הוא) לה כבהמה...". ופרש המהרש"א, "שאימת (=פחד) האדם על החיות היא משום הנשמה שבו, שהיא צלם אלקים, וכיון שהאדם נדמה כבהמה, וצלם (ה)אלקים אזל... ממנו (=הנשמה הסתלקה ממנו, בגלל חטאיו), הרי הוא כשאר בהמה, שהתיה שולטת בו". וזהו אומר ה"פנים יפות", דברי חז"ל (סוטה ג'): "...אין אדם עובר עברה, אלא אם כן נכנס בו רוח שטות". כלומר, כאשר הנשמה שבמה, שהיא חלק אלוק ממעל, מסתלקת ממנו, הנה על-ידי כך גם חכמתו שבמה מסתלקת, ובמקומה נכנסת בו רוח שטות.

מעתה יאיר לנו היטב להבין את הפתח העצום של התשובה, כפי שאמרו חז"ל (יומא פו'): "גדולה תשובה, שמגעת עד כסא הכבוד, שנאמר 'שובה ישראל עד ה' אלהיך'. ויש לומר שהכונה היא על-פי הזהר הקדוש (ויקרא כט'), ש"כל הנשמות גזורות מתחת כסא הכבוד". והנה, תכלית עבודת האדם היא לתקן את הנשמה בעולם הזה, כדי שלאחר פטירתו תחזור נשמתו לשרשה העליון, תחת כסא הכבוד. אולם, לפי מה שנתבאר, שעל-ידי החטא מסתלקת הנשמה מן האדם בעודו בחיים, ועולה לשמים למקומה, תחת כסא הכבוד (ולכך התכוננו חז"ל (ברכות יח): "רשעים – בתייהן קרויין מתים". שכן, בגלל פשעיהם מסתלקת מהם הנשמה הקדושה, וכך הם נחשבים מתים אולם – אומר ה"פנים יפות" – נכון, על-ידי החטא מסתלקת הנשמה מן האדם בעודו בחיים, ועולה לשמים. אך

צריך גם לדעת שכאשר האדם עושה תשובה על חטאיו, הוא מחזיר אליו בחזרה את נשמתו שנסתלקה ממנו. וזהו פירוש המלה "תשובה" – להשיב את הנשמה שנסתלקה (ושבה אל מתחת כסא הכבוד) בחזרה אל האדם. וזהו גם פונת חז"ל, באומרים: "גדולה תשובה, שמגעת עד כסא הכבוד", כי כן התשובה הוא כל-כך גדול, עד שהיא עוברת וחודרת את כל הרקיעים, עד שמגיעה עד כסא הכבוד, מקום מחצב הנשמות, כדי להחזיר משם את הנשמה, שנסתלקה מהאדם בגלל חטאיו.

ועל-כך אומר ה"ישמח ישראל": על-ידי התשובה שעושה האדם, ומשיב את נשמתו למקומה בתוך מוחו, מאירות עיניו למצוא את כל אשר פגם, ולתקנו, כפי שאמר החכם מפל אדם (משלי כ, כו): "גר ה' נשמת אדם חפש כל חדרי בטן" – הנשמה, שהיא חלק אלוך ממעל, היא בבחינת גר ה', המאיר לאדם, כדי שיוכל לחפש בכל חדרי הבטן, למצוא את הרע ולבערו. יהי רצון שנוכח כלנו לעשות תשובה שלמה על כל חטאינו, ולתקן את אשר פגמנו, ולעבוד את ה' יתברך בשמחה ובאהבה רבה, אמן כן יהי רצון.

"קריאת הגבר" (=התרנגול)

יום הכיפורים ממשיש ובא, וכהרגלו בכל שנה, הולך לו היהודי לשוק, וקונה תרנגול לבן לפפרות. מזדרז הוא לחזור לביתו, כדי להתחיל את סדר הפפרות. הנה הוא כבר בביתו, אוחו את התרנגול בידיו, מסובב אותו מעל ראשו, ומכריז ואומר: "זה חליפתו! זה תמורתו! זה כפרתו! זה התרנגול ילך למיתה, ואני אכנס ואלך לחיים טובים ארוכים ולשלום"...! האמנם...?

הבה נתבונן פאן במעשה היהודי. הרי, אילו יכול היה התרנגול לדבר, אילו היה מקבל את האפשרות הנדירה לה זכתה אתונו של בלעם... מה היה אומר התרנגול לאותו יהודי?

סביר להניח שהיה פותח את פיו, ואומר: "יהודי יקר, יהודי נכבד, צריך אתה להתבייש!! אתה אולי קמת לסליחות במשך ארבעים יום, וכבר אתה מרגיש פי מגיע לך הכל – חיים ארוכים, פרנסה טובה, עשר וכבוד? אבל אני משכים ומעורר את השחר לא רק ארבעים יום, אלא כל יום ויום, במשך כל השנה כלה...אתה במשך השנה עשית את כל העונות שבעולם, אתה חטאת! אתה פשעת! אתה דברת לשון הרע על חבריך! ואני הכפרה שלך? לי אמנם קוראים גם "גבר", אבל לא גנבתי ולא פשעתי, ולא דברתי מעולם לשון הרע! ומדוע שאני אלך למיתה במקומך, ואתה תכנס לחיים טובים ארוכים ולשלום?...".

וברור לנו שהתרנגול צודק. שהרי, אילו היה אותו היהודי חוזר בתשובה כראוי על מה שעשה, מתקן את מעשיו הרעים והמקולקלים, ומגיע ליום הכיפורים כבעל תשובה אמיתי ונקי, לא היה התרנגול טוען מאומה... תרנגול הוא תרנגול, וזהו תפקידו, להיות מובל לשחיטה במקום בעליו...

אבל, כאשר מגיע היהודי, ובידו מלוא "סל" של עבירות ופשעים, ואין הוא חושב לרגע לפרוש מהם, האם יש לו הצדקה לשלוח תחתיו את התרנגול, אשר לא חטא ולא פשע מעולם...?

"כל האוכל ושותה בתשיעי, מעלה עליו הכתוב כאילו התענה תשיעי ועשירי"

הצדיק רבי לוי יצחק מברדיצ'ב נודע בפי המוני העם בפינוי "סינגורם של ישראל", שכן בכל הזדמנות בקש לו אמתלה (=טעם) לפנות לשוכן מרומים בדברי פיוס וסינגור על אחיו. ואם בכל השנה כך – ביום הכיפורים על אחת כמה וכמה! ומעשה ברבי לוי יצחק, שבא לבית הכנסת לאמירת "כל נדרי", עם כניסת היום הקדוש. אך במקום להתישב במושבו הקבוע בכותל המזרחי, החל הצדיק מהלך בבית הכנסת ממקום למקום, כשהוא מחפש משהו מתחת לשולחנות ולספסלים. דממה נשתררה בהיכל בית הכנסת, ועיני המתפללים עקבו במתיחות אחרי רבם הנערץ, המכופף את גופו ומציץ מתחת למושבים הרבים שבמקום. לבסוף נעמד הצדיק ליד עמוד התפילה, ופתח בקול רם ונרגש: רבוננו של עולם! הבט משמים וראה, מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ! שוה בנפשך, אב הרחמים, מה היה קורה, אילו נתת לאומות העולם יום כזה, שמצוה להרבות בו באכילה ובשתיה. כמה שיכורים זוללים וסובאים, היו מתגוללים בשעה זו בקיאים ובסובאים בשוקים וברחובות, ותחת כל שולחן וספסל! ואילו בני ישראל, עם קדושיך, מסובים עתה כמלאכי מעלה, כלם עטופים בטליתות ואחוזים חרדת קדש מאימת יום הדין, ואין איש מוטל, חלילה, שתוי תחת שולחן או ספסל. אנא העתר להם רבוננו של עולם היום בתפילתם, במחילה, סליחה וכפרה!

שבת שלום וגמר חתימה טובה לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגיליון!

כניסת השבת: 17:52

"אל שדי יתן לכם רחמים"

פרשת השבוע: יום הכיפורים

יציאת השבת: 18:58

ערש"ק ט' תשרי תשע"ה (3.10.2014)

הפטרה: "ואמר סלו" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בני ציון"

"ויקם יונה לברח תרשישה מלפני ה' וירד יפו וימצא אנה... " (הפטרת יום הכיפורים)

על הכתוב "ויקם יונה לברח תרשישה מלפני ה' וירד יפו וימצא אנה... ", אומר הזוהר הקדוש, שבסיפור יונה הנביא, הבורח באנה מפני הקב"ה, יש רמז על כל עניני האדם, מרגע צאתו לאויר העולם, ועד תחית המתים. יונה, היורד באנה לים, מרמז על הנשמה, הנקראת "יונה", המתלבשת בגוף האדם, שהוא ה"אנה", ושניהם יורדים ל"ים", הוא העולם הזה, הנדמה לים (וכך שטה לה ה"אנה"=הנשמה והגוף) בנחת ב"ים" הגדול, הוא העולם הזה, עד פרוץ הסערה).

והנה, אומר הזוהר הקדוש: האדם חוטא בעולם הזה, מפני שחושב הוא, שכשם שאין הוא רואה את הקב"ה, כך הקב"ה לא רואה אותו. ולכן, אינו חושב ומעלה בדעתו שיום יגיע והוא יעמוד לפני בורא עולם, כדי לתת דין וחשבון על כל מעשיו. ולכן כאשר הוא חוטא, נחשב הוא כבורח מפני קונו(=הקב"ה), כמו יונה, הבורח מפני ה' יתברך.

על-כן מטיל הקב"ה רוח סערה חזקה ב"ים". דהינו, הקב"ה מוריד על האדם החוטא כח דין, המסעיר(=המזעזע) את האדם, על-ידי חולאים, צרות ויסורים – וזאת, כדי לעורר את האדם, וכביכול לומר לו: "בן אדם! אני בורא עולם, אדון הכל ומשגיח על הכל, ואין לך אפשרות לברוח מפני לשום מקום, שכן, כבודי מלא עולם". והיה אם האדם אינו שומע לקולו של הקב"ה, ה"מדבר" אליו באמצעות היסורים והצרות שהוא מביא עליו, וממשיך במעשיו הרעים, ולא חוזר בתשובה, "יורד הוא לירכתי הספינה" – דהינו, נשמתו יורדת עוד יותר במדרגתה, עד שהיא "נרדמת" בגופו כשיכורה בהבלי החמר. ועל-כך רומז הכתוב "ויונה ירד אל ירכתי הספינה וישכב וירדם".

ופיון שפך, שאין הנשמה מתעוררת לשוב בתשובה לפני הקב"ה, מיד מגיע "רב החובל", הוא היצר הטוב, ואומר לאדם: "(בן אדם) מה לך נרדם קום קרא אל אלהיך". אין זה הזמן להירדם, חזר בתשובה אל ה' יתברך, שאם לא תעשה כן, מעלין אותך למעלה לשמים, כדי לתת דין וחשבון על חטאיך בעולם הזה, ועל-כן, שוב ממעשיך הרעים.

והיה אם חלילה לא שב האדם מדרך הרעה, בא המקטרג לפני הקב"ה, כדי לתפוס את אותו אדם בחטאו וכדי להמיתו (ואומר הזוהר הקדוש, שפך היא דרכו של היצר: תחילה הוא תובע על האדם החוטא חולי, צרות ויסורים, ולאחר מכן, תובע הוא להמיתו. לכן אמרו חז"ל: לעולם יתפלל האדם על עצמו שלא יחלה, כי אז תפילתו נשמעת יותר, ואין למקטרג כל-כך בוח להמיתו).

והנה, אומר הזוהר הקדוש, כאשר האדם חולה, והוא על ערש דוי, מתקרבים הדינים של בית-דין של מעלה, ומסתכלים על זכויותיו ועל עונותיו, כדי להכריע בדינו. והיה וחלילה לא זוכה האדם בדינו, אז "ויחתרו האנשים להשיב (האנה) אל היבשה" – דהינו, מחפשים לו בשמים זכויות, כדי להוציאו מסער הדין הקשה.

אולם, מאחר ולא שב הוא בתשובה, אין כח להושיעו, "כי הים הולך וסער עליהם(=גזירת הדין "סוערת" וחזקה)", מחמת חטאיו של אותו אדם, ונתפס הוא בעונו. ולכן, בסופו של דבר, "וישאו את יונה" – מת אותו האדם בעונו, ונושאים אותו מביתו לבית הקברות, ומכריזים עליו ואומרים: אוי לו לפלוני! טוב היה לו שלא היה נברא, לפי שפגם את צורתו הקדושה!

ואז "ויטלוהו אל הים", כלומר, מכניסים את האדם לקבר. "ויעמד הים מזעפו" – הגזירה נעלמת, שכן כבר עשתה את שלה.

וממשיך ומבאר הזוהר הקדוש, פיון שהאדם נכנס לקבר, מיד בסתימת הגולל מתחיל דין חיבוט הקבר, הנמשך עד שהגוף מתליע(=מוציא תולעים) ומתעפל הבשר. ועל כך מרמז הדג שבלע את יונה, שהגוף נבלע ומתעפל בקבר.

ומוסיף הזקק הקדוש ואומר, שהכתוב "ויהי יונה במעי הדג שלשה ימים" רומז על בטן השאול, כמו שהתפלל יונה אל ה': "מבטן שאול שועתי". ומה שכתוב "שלשה ימים" שהיה יונה במעי הדג, אלו שלשת הימים שהאדם בקבר, שלאחר מכן נבקעים מעיו, והכל מתהפך על פניו, ואומר לו: "קח מה שנתת בי! שהרי אכלת ושתית כל יום ויום, ולא נתת לעניים...!".

ולאחר שלשת ימים אלו, נידון האדם על עיניו (אם הסתכל **בעריות** וכדומה), ועל ידיו (אם שמשוהו **בעריות**, או הוציאו **זרע לבטלה**, או **גולו**, או **הרים יד** על חברו), ועל רגליו (אם רצו למקום אסור) – וכל אלו נידונים בצער התולעת (המפרסמת בם) ודין זה נמשך שלשים יום.

וצריך לדעת, שבכל אותם שלשים ימים נידונים הנפש והגוף ביחד. ולכן נמצאת הנשמה בארץ, ומצטערת בצער הגוף, ואינה עולה למעלה כל אותו ירח(חודש) ימים. ורק לאחר מכן עולה הנשמה למעלה, להתלבן ולהיטהר על-ידי מלאך, הנקרא **ט-ה-ר-י-אל**, והגוף מתבלה ונרקב בארץ, עד שנעשה עפר, עד לאותו הזמן שהקב"ה יעורר את המתים בתחית המתים, במהרה בימינו, אמן.
אם לא עכשיו, אימתי?!

האדמו"ר רבי שלום מפעלז וצ"ל היה מתייבב כל שנה לפני "כל נדרי" בבית המדרש, ומכריז בקול רם בפני חסידיו את הכתוב במשנה (שבת ב, ו): "שלשה דברים צריך אדם לומר בתוך ביתו ערב שבת עם חשכה: עשרתן. ערבתן. הדליקו את הנר".

והיה מסביר את דבריו לפני הקהל, ואומר: "ערב שבת עם חשכה" – הכוונה היא על ערב יום הכיפורים, שזוהי הזמן האחרון וההזדמנות האחרונה לפני ה"חשכה" (=לפני שנגזרים גזירות לא טובות, חלילה, שהן בבחינת חשך). ועל-כן – היה ממשיך האדמו"ר ואומר – כל יהודי חייב להיות בתורה ובאימה על-כך, ולזכור שלשה דברים אלו: "עשרתן ערבתן הדליקו את הנר". "עשרתן" – הנה, כמעט עברו להם עשרת ימי תשובה. "ערבתן" – גם עבר לו ערב יום הכיפורים. ועל-כן "הדליקו את הנר" – צריכים להדליק את ה"נר" – את ניצוץ הנשמה הרדומה שבתוכנו, ולחזור מיד בתשובה לה' יתברך, שהרי, אם לא עכשיו, אימתי?!

"כי אתה סלחן לישראל ומחלן לשבטי ישראל"

פעם, כשבקר הצדיק מרוז'ין באודיסה, נודע לו שנכדו של הגאון רבי יעקב עמדין (מאיר שמו) חי חיי צער ודוחק, והגרוע מכל – שעזב הוא את דרך אבותיו, ויצא לתרבות רעה. מיד הלך אליו הצדיק, והזמינו לבוא לרוז'ין, לגור בקרבתו. ובתמורה לכך הבטיח לו לספק את כל מחסורו. הסכים מאיר הצעיר, ובא לרוז'ין להשתקע לצד הצדיק. ואכן, הצדיק מרוז'ין לא החסיר ממנו מאומה, ולאחר זמן מה אף הצליח בדרפני-נעם וחביבות להחזירו **בתשובה**.

באחד הימים ראה הצדיק את הבחור ופניו עצובות וקודרות. שאל אותו הצדיק: מדוע נפל פניך? אם צר לך על החטאים שעשית, הרי **התשובה** שעשית לה', בודאי שהיא מועילה. השיב לו הבחור בקול רפה: כל-כך הרביתי **וחטאתי** לפני יתברך, וגם אחרי שתורתך בתשובה, הוספתי **לחטוא** פה ושם, עד שאיני בטוח אם **תשובתי** התקבלה לפני ה'. הביט הצדיק מרוז'ין באותו בחור, והשיב לו: אומרים עליך שהיית עילוי ולמדן גדול בבית המדרש, ועל-כן אענה לך כדרך הלומדים. הנה, בתפילת יום הכיפורים אנו אומרים לפני ה': "כי אתה סלחן לישראל ומחלן לשבטי ישראל". ולכאורה יש לנו לשאול, מדוע אנו אומרים "סלחן ומחלן", ולא סולח ומחל? וכי מה ההבדל בהוספת האות נ' בסוף המלה?

אלא – המשיך הצדיק מרוז'ין, ואמר לו – חז"ל דרשו על הכתוב בתורה: 'כי תראה חמור שנאך רבץ תחת משאו', שאותו חמור הוא "רובץ ולא רבצן". ופרש שם רש"י וצ"ל: "רבצן – הרגיל בכך" (בבא מציעא לג).

ומכאן, אמר לו הצדיק מרוז'ין, אנו למדים שהוספת האות נ' בסוף המלה מורה על רציפות בפעולה. וזהו הפירוש "סלחן ומחלן" – למרות שהאדם חוטא, חוזר בתשובה, וחוטא שוב, הקב"ה סולח ומחל לו בכל פעם מחדש. שהרי, הוא יתברך אינסופי, וכך גם חסדיו ורחמיו, שהם אינם פלים (=נגמרים) לעולם.

אני מבקש סליחה, מחילה וכפרה מכל הקהל הקדוש, ומכל אחד ואחד מישראל, אם פגעתי או צערתי, או הכעסתי אותו. בודאי שלא התפונתי, ושגגה היא מלפני (ב.צ.).

שבת שלום וגמר חתימה טובה לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגיליון!